

Шеста национална конференция по застрахователни и осигурителни проблеми - Свищов '2007

Д-р Николай Славчев, главен методолог в ПОД „Алианс България“ АД

СЪЗДАВАНЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ФОНДОВЕ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ

СЪЗДАВАНЕ НА ФОНДОВЕ ЗА ДДПО ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ СХЕМИ

Шест години след Pension Taxation Communication (април 2001 г.) на Европейската комисия основното данъчно препятствие пред паневропейските пенсионни фондове е премахнато. Сега от пазара зависи дали новата правна среда ще бъде използвана.

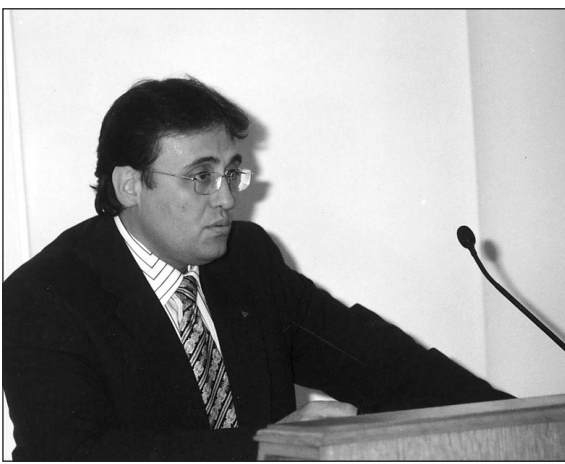
Според решение на Европейския съд (ЕСС) от 30.01.2007 г., данъчните правила в Дания противоречат на ДЕО до толкова, доколкото те не позволяват ползване на данъчни облекчения върху вноските, платени към чуждите фондове, за разлика от данъчните облекчения върху вноските, направени в местни фондове. Това решение се приветства широко сред пенсионната индустрия в ЕС и определено се счита за кулминационен момент в създаването на единен пазар за професионалните пенсии - без данъчни препятствия.

Държавите членки не могат да осъществяват данъчна дискриминация спрямо пенсионните вноски, правени в чужди фондове. В случай, че страната прилага модел на данъчно облагане ЕЕТ или ЕТТ в местната си практика, тя трябва да го прилага и в случаите, в които фондът се намира в друга държава членка.

Присъединяването на България към единното европейско осигурително пространство беше причината за направени правни възможности за създаване на фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми.

Самият процес на създаване премина през няколко етапа, които имат по-скоро идейноконцептуален, отколкото времеви характер. Тези етапи могат да се формулират така: материализация на идеите; предприемаческа ревност; осигурителен евроромантизъм.

От разгорещените професионални спорове, грешките и успехите на участниците в този процес България и ЕС имаха възможността да научат редица уроци на всеки един етап.

ността като свободно движение на стоки, хора, услуги и капитали.

Урокът за ЕС: В областта на ДДПО по професионални схеми неизбежно се оказва прилагането на основополагащ принцип на Общността - **ЕДИНСТВО В РАЗНООБРАЗИЕТО, А НЕ В ЕДНАКВОСТТА**, дефиниран от създателите на Обединена Европа.

ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА РЕВНОСТ

Независимо от това колко ориентирани към професионалните пенсионни схеми изглеждат последните законодателни промени в Централна и Източна Европа, повечето от тях носят инфекция на „незабавно приважване в съответствие“ с европейските изисквания по възможност, „побързо от другите кандидати за членство“.

У нас първоначално се появиха предложения за цялостно реструктуриране на доброволното пенсионно осигуряване чрез създаване на фирмени схеми, управлявани от нови, нарочно определени за целта юридически лица, различни от функциониращите на пазара пенсионноосигурителни дружества. Последва сериозната реакция от страна на представителите на другата идейна школа, т.е. на тези, които смятаха, че професионалните характеристики вече съществуват в България. След сериозен обществен дебат и с измененията в КСО от юли 2006 г. беше приет един законодателен компромис, съгласно който съществуващите пенсионноосигурителни дружества могат да учредяват и управляват нов тип фонд - доброволен пенсионен фонд по професионални схеми. Той следва модела на съществуващите доброволни пенсионни фондове, като основната разлика се състои в това, че условията на професионалната схема се уреждат в колективно споразумение (или КТД) между работодателя и работещите. По този начин българските пенсионноосигурителни дружества могат вече да управляват два вида доброволни фондове - този, който съществува в страната в продължение на 13 години и наподобява европейски трети стълб, и новия професионален

пенсионен фонд, който наподобява европейския втори стълб.

Урокът за България: Съкратените срокове за транспониране и в резултат на това - прибързаното гласуване в НС, доведоха до приемане на текстове в КСО, които се нуждаят от прецизиране с оглед безпроблемната практическа реализация на осигуряването по професионални схеми.

Урокът за ЕС: Подхранването на предприемаческа ревност между новоприсъединяващите се държави членки може да забави пренасянето на добри осигурителни практики от „новите“ към „старите“ държави членки.

ОСИГУРИТЕЛЕН ЕВРОРОМАТИЗЪМ

Като новоприсъединила се държава членка на ЕС, България рискува да попадне в клопката на „осигурителния евроромантизъм“, който се изразява в пренебрегване на досегашната местна осигурителна практика и идеалистично възприемане на чужди модели, които, макар и европейски, представляват интерес по-скоро от научна, отколкото от практическа гледна точка. В светлината на инициативите на ЕС, предприети за реално гарантиране на една от основополагащите свободи на Общността, а именно - свободното движение на хора, всякакви форми на допълнително пенсионно осигуряване, които възпрепятстват мобилността на работната сила, са анахронизъм, от който Европа се опитва да се отърси през последните едно-две десетилетия. Красноречиви действия в тази насока в ЕС са: отделянето на пенсионните активи от предприятието осигурител, въвеждането на капиталопокривния характер на осигуряване с дефинирани вноски и гарантирането на правата на осигурените лица върху средствата, заделени за пенсия. В същото време държавите членки разполагат с множество схеми за допълнително пенсионно осигуряване, които след проведените пенсионни реформи стават все по-неприложими в самите тях. Затова естествено е компаниите, които ги предлагат, да се опитат да търсят тяхната реализация в ... новоприсъединилите се държави.

Предложението за Директива на Европейския парламент и на Съвета за минималните изисквания за подобряване на придобиването и запазването на допълнителни пенсионни права породиха разгорещена дискусия в ЕС. За нас тя изглежда малко странна или по-скоро като един изживян период от 1994-1999 г. България отговаря на въвежданите ми-

нимални изисквания. Впечатление прави фактът, че нашето законодателство е в съответствие дори със законодателните проекти на ЕС. Следователно българският пенсионен модел е наистина ... МОДЕЛ.

Урокът за България: Не съществува единна и безспорно утвърдена практика на допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми в старата Европа, нещо повече - в половината от европейските държави тази форма или не е разпространена, или не е имала досега голямо значение. Тези държави, както и държавите, които имат развит пазар на професионални схеми, осъществяват кардинални реформи, насочени към отделяне на активите на фонда от активите на предприятието осигурител, въвеждане на капиталопокривния характер на осигуряване с дефинирани вноски и гарантиране на правата на осигурените лица върху средствата, заделени за пенсия - принципи, които успешно се прилагат в България вече 13 години.

Урокът за ЕС: Запазването в новоприсъединилите се държави членки на национални осигурителни решения и практики, към които се стреми старата Европа, ще помогне за това, тези държави да са част от решението, а не от проблемите в пенсионното осигуряване на стария континент.

ПЕРСПЕКТИВИТЕ - ГОЛЕМИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ НА МАЛКИЯ ПЕНСИОНЕН ПАЗАР

Първата държава членка на ЕС, която открито заяви своето намерение да се превърне в европейски център на институциите за професионално пенсионно осигуряване, е... Белгия - с население около 10 млн., безработица 8% и общ размер на пенсионните активи едва 4.2% от БВП. На фона на Холандия и Великобритания, където този дял е съответно 124.9% и 66.2%, това е един сравнително малък пазар. Какви са възможностите на такъв пазар? Да бъде само реципиент на трансгранични услуги в областта на ДДПО по професионални схеми или и темен активен доставчик? Белгия не просто отчете транспониране в срок на Директива 2003/41/ЕО, а прие либерално пенсионно законодателство с пълното съзнание за големия потенциал на всяка държава членка в условията на единния пазар.

Без съмнение последните законодателни промени, рекламирани от страна на Белгия като нов продукт, който осигурява на страната конкурентно преимущество в управлението на професионални пенсионни схеми в ЕС, имат своя аналог в България.

(Продължава на стр. 16)

МАТЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ИДОЛИТЕ

В много централно- и източноевропейски държави един от най-спорните моменти при транспониране на европейските директиви в областта на допълнителното пенсионно осигуряване се оказа Директива 2003/41/ЕО. Това не е, защото Директивата има лош дизайн, а по-скоро защото има „съответстващ“ дизайн, т.е. тя е написана в съответствие с преобладаващата в Западна Европа практика на колективни фирмени пенсионни схеми с дефинирано обезщетение. И ето тук се появява щекотливия проблем:

В продължение на половин век, при старите режими, централно- и източноевропейските държави се борят срещу всякакви форми на колективизация - икономическа, културна, политическа, а Западна Европа е идолът, символизиращ личната инициатива, предприемачеството и добре защитените имуществени права. В стремежа си към финансова независимост в средата на 90-те години на миналия век гражданите от Централна и Източна Европа приветстват създаването на пенсионни схеми с дефинирани вноски и индивидуална капитализация, гарантиращи безпрепятствената преносимост на права.

Едно десетилетие по-късно, в процеса на присъединяване към ЕС, тези държави са стъпани пред европейски изисквания за пенсионна реформа (или по-често тяхната интерпретация), някои от които се възприемат от обществеността като връщане към периода на колективизация.

Използвайки положителния, а не негативен подход за анализ, ще посоча, че Директивата

е създадена, за да отрази по възможно най-добрия и широк начин съществуващата практика в ЕС (към момента на нейното написване), а не че тя изглежда лошо проектирана за държавите от Централна и Източна Европа. Като се има предвид, че написването и приемането на Директивата отне повече от едно десетилетие, може да се каже, без каквото и да е упрек, че пенсионните системи на страните от Централна и Източна Европа въобще не са взимани под внимание.

И ако ценното в Директивата се състои в това, тя да не се намесва в националните социални и трудови законодателства на държавите членки, а да осигури международна рамка за свободно осъществяване на дейността на институциите за професионално пенсионно осигуряване в рамките на ЕС независимо от националните граници, тогава в една разширена Европа европейските законодатели са длъжни да приложат същия подход, т.е. да вземат предвид пенсионните практики и законодателни решения на държавите членки, така че Директивата да отразява по възможно най-добрия и широк начин съществуващата практика в ЕС (в този случай - разширена с практиката на новоприсъединилите се държави). Това означава взаимно признаване и равноправно третиране на осигурителните практики на всички страни членки - независимо дали са „нови“ или „стари“.

Урокът за България: Привеждането в съответствие с изискванията на ЕС не е цел, преследвана идолопоклоннически, а средство за постигане на целта, която е осигуряване и гарантиране на основополагащите свободи на Общ-